

RAADSINFORMATIEBRIEF

Van

college van burgemeester en wethouders

Vergadering van

10 oktober 2023

Kenmerk**Portefeuillehouder**

Jelmer Vierstra

Portefeuille

Financiën

Opsteller

Peter Jager

Onderwerp

Plan van aanpak en planning investeringen in balans

Kennisnemen van

Het plan van aanpak en de planning.

Inleiding

In de Woerdense politiek is al geruime tijd discussie over de schuldpositie van de gemeente. Met name bij besluiten over grote investeringen speelt deze discussie op. De investeringsbegroting is structureel niet in balans en dat geeft risico's in de exploitatie als de rente oploopt. De opdracht van uw raad is deze weer in balans te brengen en de jaarlijkse investeringsbegroting passend op te stellen en te presenteren binnen de geldende normen voor het investeringsvolume en in overeenstemming met de beschikbare ambtelijke capaciteit. Hierover hebben we dit jaar met uw raad gesproken aan de hand van de raadsinformatiebrief aanpak verlaging schuldquote en aan de hand van de kadernota 2024.

Het doel van deze brief is om de raad te informeren over het proces om te komen tot besluitvorming om de investeringsbegroting in balans te brengen waardoor de schuldpositie verbetert en de ambities beter in balans zijn met de ambtelijke capaciteit.

Deze brief is opgebouwd uit verschillende onderdelen:

1. Toelichting over de huidige situatie en opgave in Woerden
2. De voorgestelde aanpak en planning.

Toelichting huidige situatie en opgave in Woerden*Terugblik*

In de kadernota 2024 is aangegeven op welke wijze een investeringsplafond berekend wordt. De omvang van dit investeringsplafond kwam uit op € 23 miljoen per jaar. Met dit investeringsplafond is de bedoeling om te koersen naar een maximale schuldquote van 130%. Dit is scherper dan het maximum van 150%, maar wel in lijn met de streefwaarde zoals benoemd in de Financiële Verordening 2023. De aanvragen voor investeringen in de jaarschijf 2024, in combinatie met de investeringen waarvoor de raad in 2022 en eerdere jaren al kredieten beschikbaar heeft gesteld, maar die nog niet zijn uitgegeven, komen uit op een hoger niveau dan dit investeringsplafond. Zoals eerder met uw raad gedeeld is sprake van een grote 'boeggolf' aan investeringen. In de organisatie wordt al gestuurd om beter inzicht te krijgen in het werkelijke investeringsniveau om zo het planningsoptimisme terug te dringen en naar een realistischer niveau aan investeringen te komen.

Daarnaast hebben wij met uw raad gesproken over het hoge ambitieniveau dat niet in overeenstemming is met de schaarse ambtelijke capaciteit. De ambtelijke organisatie staat sterk onder druk als gevolg van 1.) de meerjarige forse ambitie van de gemeente Woerden, 2.) de exogene ontwikkelingen als bijvoorbeeld de vluchtelingencrisis, en 3.) organisatorische weeffouten uit het verleden. Met uw raad hebben we afgesproken hiertoe oplossingen te zoeken in een combinatie van enerzijds het personeelsbestand uit te breiden en anderzijds de bestuurlijke ambities te verlagen.

Beide ontwikkelingen kunnen wij niet los van elkaar zien als het gaat om het maken van keuzes.

Opgave

Op dit moment hebben we in Woerden aan investeringen voor de periode 2024-2027 een bedrag van ruim € 106 miljoen euro staan, verdeeld over de vier jaarschijven in de meerjarenbegroting. Daar komen de investeringskredieten t/m 2023 (de zogenaamde "boeggolf") ter hoogte van ruim € 68 miljoen nog bovenop. Met andere woorden, de totale investeringsopgave voor de periode 2023-2027 waarover besluitvorming heeft plaatsgevonden betreft bruto ruim € 174 miljoen.

Onderdeel van dit bruto bedrag is een aantal bedragen die netto geen onderdeel van het investeringsplafond zijn. Het genoemde bedrag van € 174 miljoen mag daarop worden gecorrigeerd. Het betreft de bijdragen van derden (bijv. Rijk, Provincie, etc.), de verkoop en overname van de nog te bouwen brandweerkazernes in Harmelen en Zegveld en het verschil tussen begrote en werkelijke uitgaven aan reeds gedane investeringen in 2023. Dit betreft in totaal een bedrag van ca. € 14 miljoen. Daarmee komt het totale netto bedrag aan investeringen afgerond op € 160 miljoen.

Uitgaande van een investeringsplafond van € 23 miljoen per jaar kunnen we over deze periode netto maximaal € 115 miljoen aan investeringen uitgeven. Zetten we dit bedrag af tegen het netto bedrag aan investeringen van € 160 miljoen, dan is de conclusie dat we over de periode van 2023-2027 voor een bedrag van € 45 miljoen boven het investeringsplafond zitten.

Samengevat ziet de huidige situatie in Woerden er als volgt uit:

Omschrijving	Investeringen (bedragen x 1.000)				
	Regulier	Boeggolf	Subtotaal	Correctie	Totaal
Jaarschijf t/m 2023		25.586	25.586	-/- 1.980	23.606
Jaarschijf 2024	29.587	30.583	60.170	-/- 8.065	52.105
Jaarschijf 2025	26.291	12.655	38.946	-/- 4.004	34.942
Jaarschijf 2026	28.074	0	28.074	0	28.074
Jaarschijf 2027	22.076	0	22.076	0	22.076
Subtotaal	106.028	68.824	174.852	-/- 14.049	160.803
Investeringsplafond 2023-2027 (€ 23 mln./jaar)					-/- 115.000
Saldo (overschrijding)					45.803

In bovenstaande tabel zijn alleen de nu bekende en toegekende investeringsbedragen opgenomen. Onderdelen uit het collegewerkprogramma die nog niet zijn vertaald in investeringsopgaven en toegekende bedragen zitten hier nog niet in. Hetzelfde geldt voor nieuwe (acute) ontwikkelingen zoals bijv. vluchtelingenopvang.

Jaarlijks beslag investeringsplafond

U heeft bij de kadernota 2024 aan het college de opdracht gegeven om te komen tot voorstellen tot aanpassing van het investeringsvolume. Wij hebben bij de bespreking van de raadsinformatiebrief aanpak schuldquote aangegeven dat we, om dit te kunnen realiseren, keuzes moeten maken. Keuzes die soms pijnlijk zullen zijn.

Wij hebben daarbij aangegeven onderscheid te willen maken tussen noodzakelijke investeringen (om kwaliteitsniveau op orde te houden) en gewenste investeringen (politieke keuzes). In de basis is de gedachte dat we de noodzakelijke investeringen wél doen en dat wij ten aanzien van de politieke keuzes terughoudend moeten zijn.

Vooruitlopend op de discussie die we met uw raad gaan voeren geven we alvast aan wat we in ieder geval onder noodzakelijke investeringen verstaan, namelijk:

- Investerings in de buitenruimte, op basis van een Meerjaren Investeringsprogramma, waarbij het door de raad te bepalen onderhoudsniveau leidend is. En waarbij rekening gehouden wordt met de Total Cost of Ownership (de totale kosten van het actief gedurende de gehele gebruiksduur).
- Investerings in Onderwijshuisvesting, conform het vastgestelde Integraal Huisvestingsplan.
- Investerings in gebruiksmiddelen, zoals laptops en telefoons, maar ook bijvoorbeeld het wagenpark. el kunnen we de gebruiksduur kritisch beoordelen, maar uiteraard kunnen deze vervangingsinvesteringen niet geheel geschrapt worden.

Uiteraard gaan we naar deze noodzakelijke investeringen kijken welke echt noodzakelijk zijn en in welke mate. Hoe acuut is de noodzaak? Hoe reëel zijn de bedragen? Is temporisering en/of fasering een optie? Dit is expliciet onderdeel van het vervolgproces en daar zullen we dan ook kritisch naar kijken.

Hiervan uitgaande hebben we alvast gekeken naar wat op dit moment een eerste inschatting is van het beslag van deze investeringen is op het jaarlijkse investeringsplafond. Dit om u alvast een indicatie te geven waarover we het hebben. Het blijkt grosso modo te gaan om een bedrag van circa € 20-21 miljoen per jaar. Daarbij hebben we de investeringen in (ruimtelijke) plannen en ontwikkelingen niet opgenomen. Het betreft uitsluitend een indicatie van de genoemde investeringen die we als noodzakelijk hebben bestempeld. Het

werkelijke geaccordeerde investeringsvolume inclusief de politieke wensen treft u hiervoor aan in de tabel met de totale opgave.

De voorgestelde aanpak en planning

Aanpak

Met het vaststellen van de kadernota 2024 heeft uw raad ingestemd met deze werkwijze en dus met een jaarlijks investeringsvolume € 23 mln. De opdracht die u daarbij heeft gegeven is om in de begroting 2024 toe te werken naar dit investeringsvolume en hiertoe met voorstellen te komen tot aanpassingen van de lopende investeringskredieten of de nieuwe investeringen.

Wij zijn bij de begroting 2024 vooralsnog uitgegaan van de reeds opgestelde meerjaren investeringsbegroting 2024 e.v. Hoewel wij hebben gekoerst op het bij de begroting komen met voorstellen tot aanpassing van het investeringsvolume, hebben wij alsnog gemeend dat niet te doen. Wij hebben daar verschillende redenen voor, te weten:

- Het vergt de nodige tijd om een gedegen analyse op te stellen om per geaccordeerde investering de noodzaak in beeld te brengen, welke speelruimte er eventueel nog is, of schrappen überhaupt een optie is, wat eventuele kosten zijn verbonden aan uitstel en/of schrappen, etc., etc.
- In de huidige (meerjaren) investeringsbegroting zijn niet alle investeringsopgaven uit college werk programma opgenomen. Dat betekent dat de werkelijke overschrijding nog hoger is dan de hierboven genoemde € 45 miljoen. Op dit moment zijn de investeringsbedragen per opgave nog niet voor alle opgaven in kaart gebracht. De komende periode wordt dat per direct opgepakt om zo de werkelijke behoefte aan investeringsvolume te berekenen.
- Er spelen er altijd nieuwe ontwikkelingen waarop (acuut) moet worden ingespeeld die gevolgen hebben voor het investeringsvolume. Ook deze zijn (nog) niet in beeld, deels omdat deze nog niet zijn doorgerekend, en deels omdat we nog niet alle nieuwe (acute) ontwikkelingen al kennen. Ook dit leidt tot een hogere overschrijding dan de hierboven genoemde € 45 miljoen.
- We hebben, gezien bovenstaande punten, nog geen toets kunnen doen of de (resterende) ambities in balans zijn met de (schaarse) ambtelijke capaciteit. Zonder deze toets is het risico zeer wel aanwezig dat we jaarlijks investeringen niet realiseren en doorschuiven naar volgende jaren met een "eeuwige boeggolf" tot gevolg. Ook neemt het risico op fouten toe als de ambitie hoog blijft in relatie tot de te schaarse ambtelijke capaciteit. Deze toets vormt een integraal onderdeel van de keuzes die zullen worden voorgelegd resulterend in een realistische uitvoeringsplanning.

Wij zijn van mening dat wij u aan uw raad pas voorstellen tot aanpassing van het investeringsvolume kunnen voorleggen als wij het bovenstaande in beeld hebben gebracht. Dat is gezien de complexiteit van bovenstaande niet haalbaar gebleken om dit al te verwerken in de begroting 2024 en meerjaren begroting 2025-2027. Vanuit de gedachte zorgvuldigheid en kwaliteit boven snelheid hebben we daarom een ander tijdsplan voor ogen.

De wens is om een integraal voorstel aan uw raad voor te leggen die uiteindelijk financieel vertaald wordt in de voorjaarsrapportage 2024 respectievelijk de kadernota 2025. Het integrale voorstel zal, zoals het er nu uitziet, in de raad van 18 april 2024 worden behandeld. De voorjaarsrapportage 2024 en kadernota 2025 zijn gepland voor de raadsvergadering van 11 juli 2024. In aanloop daartoe zullen we eerst een en ander ambtelijk uitwerken en voorbereiden. Daarna zullen enkele themasessies met uw raad worden gehouden alvorens tot uitwerking van genoemde voorstellen over te gaan. Met andere woorden, de planning bestaat uit de volgende vier chronologische stappen:

1. Ambtelijke uitwerking en voorbereiding
2. Themasesies met de raad
3. Besluitvorming in raad over herijkte investeringsbegroting 2024 en meerjaren investeringsbegroting 2025 e.v. voorzien van een uitvoeringsplanning
4. Borging financiële consequenties in voorjaarsrapportage 2024 en kadernota 2025

Op de volgende pagina treft u deze planning meer gedetailleerd aan die we nog definitief met de Griffie zullen kortsluiten.

Planning

Wij hebben zoals hierboven toegelicht de volgende planning opgesteld die we nog definitief afstemmen en kortsluiten met de Griffie:

Nr.	Datum	Wie	Wat
1.	10 okt. 2023	College	Vaststellen raadsinformatiebrief investeringen in balans
2.	12 okt. 2023	College	Versturen raadsinformatiebrief investeringen in balans
3.	7 dec. 2023	Thema-avond raad	Themabespreking I vraagstuk investeringsbegroting: <ul style="list-style-type: none"> wat is de analyse wat is het vraagstuk waarvoor we staan en welke mogelijke oplossingsrichtingen zijn er
4.	18 jan. 2024	Politieke avond 1B	Themabespreking II vraagstuk investeringsbegroting: <ul style="list-style-type: none"> uitwerking oplossingsrichtingen in scenario's scenario's vertalen in mogelijke voorstellen incl. toets op haalbaarheid i.r.t. de schaarse ambtelijke capaciteit
5.	27 febr. 2024	College (ronde I)	Bespreken en vaststellen raadsvoorstel incl. herijkte investeringsbegroting 2024 en herijkte meerjaren investeringsbegroting 2025 e.v. voorzien van een uitvoeringsplanning
6.	5 maart 2024	College (optioneel ronde II)	Bespreken en vaststellen raadsvoorstel incl. herijkte investeringsbegroting 2024 en herijkte meerjaren investeringsbegroting 2025 e.v. voorzien van een uitvoeringsplanning
7.	6 maart 2024	SFC	Aanleveren raadsvoorstel incl. herijkte investeringsbegroting 2024 en herijkte meerjaren investeringsbegroting 2025 e.v. voorzien van een uitvoeringsplanning bij de griffie
8.	14 maart 2024	Agendacommissie	Bespreking agendering raadsvoorstel incl. herijkte investeringsbegroting 2024 en herijkte meerjaren investeringsbegroting 2025 e.v. voorzien van een uitvoeringsplanning
9.	28 maart 2024	Politieke avond 4A	Bespreken raadsvoorstel incl. herijkte investeringsbegroting 2024 en herijkte meerjaren investeringsbegroting 2025 e.v. voorzien van een uitvoeringsplanning
10.	4 april 2024	Politieke avond 4B (Optioneel)	Bespreken raadsvoorstel incl. herijkte investeringsbegroting 2024 en herijkte meerjaren investeringsbegroting 2025 e.v. voorzien van een uitvoeringsplanning
11.	18 april 2024	Raad	Vaststellen raadsbesluit herijkte investeringsbegroting 2024 en herijkte meerjaren investeringsbegroting 2025 e.v. voorzien van een uitvoeringsplanning met opdracht de financiële vertaling te verwerken in de voorjaarsrapportage 2024 respectievelijk de kadernota 2025 voorzien van een uitvoeringsplanning
12.		College	Vaststellen raadsvoorstellen kadernota en voorjaarsrapportage incl. bijbehorende stukken: <i>hierin meenemen financiële vertaling herijkte investeringsbegroting 2024 en herijkte meerjaren investeringsbegroting 2025 e.v.</i>
13.		SFC	Aanleveren Kadernota en Voorjaarsrapportage aan de griffie
14.	15 juni 2024	Carrousel	Kadernota 2025 en Voorjaarsrapportage 2024
15.	3 juli 2024	Politieke avond	Behandeling kadernota 2025 en voorjaarsrapportage 2024
16.	11 juli 2024	Raad	<ol style="list-style-type: none"> <i>Voorjaarsrapportage:</i> Vaststellen financiële vertaling herijkte investeringsbegroting 2024 als onderdeel van de voorjaarsrapportage 2024 <i>Kadernota:</i> Vaststellen financiële vertaling herijkte meerjaren investeringsbegroting 2025 e.v. als onderdeel van de kadernota 2025